
¶ Johan Schaeffer, *Verscheurd door trouw. Studentenprotest in Kampen in de jaren zestig*, Kampen: De Vuurbaak, 2017, 338 p., ISBN 978 90 5560 532 3, €24,75.

¶ Lodewijk Winkeler

In 1967 vond er een splitsing plaats in de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (GKV) die leidde tot het ontstaan van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Aanleiding was een verschil van visie op de aard van de GKV: moest zij worden beschouwd als de enige ware kerk of moest zij openstaan naar andere, verwante kerken en gereformeerde organisaties. Deze laatste opvatting werd gehuldigd door de Groningse dominee A. van der Ziel. Hij werd in 1964 geschorst. Gelijkgelovigen echter presenteerden hun ruimere kerkopvatting in 1966 in een Open Brief, die uiteindelijk tot de genoemde kerksplitsing leidde.

Het hier besproken boek beschrijft uitvoerig, zeer uitvoerig zelfs, de problemen die dit alles opriep voor de studenten van de Theologische Hogeschool van de GKV in Kampen. Uiteraard waren die zeer geïnteresseerd in de lopende discussie, maar de kans om zich daar een mening over te vormen kregen zij nauwelijks. De dominee van de gemeente van de GKV in Kampen – waar de studenten en hoogleraren die daar woonden onder vielen – koos partij door ondertekening van de Open Brief, terwijl enkele ouderlingen vasthielden aan de visie van het grootste deel van de GKV, een visie die wel die van de ‘doorgaande reformatie’ wordt genoemd: de GKV is de ware kerk en dient daarom eigen maatschappelijke organisaties op te richten. Zij ‘onttrokken zich aan het opzicht van de kerkeraad’ – in gewoon Nederlands: zij stapten er uit.

Ook het hooglerarenkorps was verdeeld, maar werd gedomineerd door de dogmaticus J. Kamp-huis, die strak vasthield aan de traditionele kerkopvatting. In 1967 besloot de Hogeschool van alle studenten een getuigschrift van orthodoxie te eisen (het zogenoemde ‘attestenbesluit’), af te geven door de gemeente waar zij woonachtig waren. Veertien studenten tekenden bezwaar aan tegen deze maatregel. Wat volgde was een eindeloze reeks van brieven en vergaderingen: hooglerarenkorps, curatorium, hoogleraren en curatorium samen, en een even eindeloos heen-en-weer-geschuif van juridische, kerkrechtelijke en dogmatische

bevoegdheden. Het eindresultaat was dat al deze studenten hun heil elders zochten, meestal op de Vrije Universiteit of de Rijksuniversiteit Utrecht.

De auteur, zelf één van de toenmalige bezwaarde studenten en lid van de Nederlands Gereformeerde Kerken, beschrijft deze Kampense geschiedenis tot in de kleinste details en in een gereformeerde terminologie die wel even wennen is. Hij wekt bij een belangstellende buitenstaander bovendien de indruk toch vooral voor eigen parochie (lees: kerkgenootschap) te preken. Die lezer blijft tenslotte verbouwereerd over zoveel gemillimeter en competentiestrijd achter. –

¶ Jasper Vree, *Kerk, huis, school en staat. Leven, werk en vriendenkring van P. Hofstede de Groot (1844-1886)*. Uitgeverij Verloren, Hilversum 2017, 854 pp. ISBN 978 90 8704 641 4. €59,00.

¶ Gert van Klinken

In 1984 verscheen bij Kok in Kampen de handseeditie van het proefschrift van Jasper Vree, *De Groninger godgeleerden. De oorsprongen en de eerste periode van hun optreden*. Nu, in 2017, komt bij Verloren in Hilversum een vervolg op deze bekende studie uit. De focus ligt ditmaal niet op een groep maar op de figuur die als hart en ziel van de ‘Groninger richting’ beschouwd werd: de hoogleraar Petrus Hofstede de Groot (1802-1886). De leidende gedachte is echter ongewijzigd gebleven. ‘Gedachten gaan op voeten’, ofwel: het denken van een academicus valt niet los te zien van de tijd waarin die leeft, waarin die ingrijpt. Dit praktijkgerichte denken wordt door Vree kritisch, tot in de details en met kennis van zaken besproken. Met dat laatste komt tevens een afgewogen weging van argumenten mee, van voor- en tegenstanders. Deze werkwijze garandeert distantie, zowel ten aanzien van de wisselende kwaliteit van het academische werk van De Groot als ten aanzien van diens opvattingen over kerk, huisgezin, school en staat als door God gewilde ordeningen. Het streven om zich niet op één van die velden te concentreren wordt echter geenszins als onrealistisch afgewezen. Integendeel: dit programma vormt een hoofdthema van het boek. De Groot wilde heel bewust geen geleerde pur sang zijn. Een aanzienlijk deel van zijn tijd en energie – en van zijn persoonlijk vermogen – besteedde hij niet aan zijn universitaire